

ОСОБЛИВОСТІ СТРАХОВОГО ЗАХИСТУ ГОСПОДАРСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Анотація: У статті розглянуті особливості страхового захисту аграрного сектору економіки України. Проаналізовано сучасний стан ринку агрострахування, досліджена робота держави в даній галузі страхування та визначені перспективи її розвитку.

Ключові слова: страховий захист, аграрний сектор, ризики, збитки.

Постановка проблеми. Відомий американський економіст П. Самуельсон в своїй книзі «Економіка» відмітив: «Сільське господарство – це пасинок природи, але – улюблений син уряду». [1] Уряди більшості розвинутих країн світу, розуміючи труднощі цього сектору економіки, не тільки щорічно виділяють великі кошти на його підтримку, але й створюють сприятливі умови для того, щоб фермери змогли отримати компенсацію на випадок неврожаю від страхових компаній.

Результати господарської діяльності в аграрному секторі України також залежать переважно від погодних факторів, адже, як відомо, наша країна знаходиться у так званій зоні ризикованого землеробства. Ризики сільського господарства в Україні є системними і можуть викликати збитки для великої кількості сільгоспвиробників одночасно. У складній фінансовій ситуації, що спостерігається в Україні на протязі останніх років, сподіватися агровиробникам на повне покриття збитків з боку держави є недоречним. Тому, більшість сільськогосподарських товаровиробників вже починають розуміти переваги агрострахування. А держава, в свою чергу, щоб забезпечить сприятливе середовище розвитку системи страхування сільськогосподарських ризиків Україна, розпочала удосконалювати чинне законодавчо-регуляторне поле.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх публікацій та досліджень по даній тематиці показав, що проблемною оцінкою розвитку

агροстрахування в Україні займаються такі вітчизняні учені як О. Гудзь, М. Дем'яненко, Г. Зуб, П. Лайко, С. Навроцький, Р. Шинкаренко. Разом з тим, потребують подальшого розгляду питання, пов'язані з пошуком шляхів оптимального страхового захисту сільськогосподарських підприємств.

Метою статті є аналіз сучасного стану ринку агροстрахування, досліджена робота держави в даній галузі страхування та визначення перспективи її розвитку.

Виклад основного матеріалу. Неодмінною умовою стабільного розвитку аграрного сектора будь-якої країни, а отже, і України, залишається агροстрахування. Адже, по суті, страхуються не сільськогосподарські культури як такі, страхується сільськогосподарське виробництво, що робить аграрну галузь стабільно працюючою.

На сьогодні рівень агροстрахування в Україні залишається невиправдано низьким. Він коливається в межах від 5% до 7%. Даний показник, наприклад, в Канаді сягає 80%, а за деякими високовартісними культурами - 100%. Причин такого низького страхового показника в Україні багато. Одна з них має пряме відношення до обмежених фінансових можливостей українських сільгоспвиробників. Саме тому багато хто з них змушений економити на агροстрахуванні. [2]

Основним завданням держави в такий ситуації – є допомога аграріям у вирішенні цього питання. Позитивним в розвитку агροстрахування стало прийняття ВРУ Закону України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» № 4391-VI від 09.02.2012 р.

Розглянемо основні положення даного Закону [3]:

1. Документом передбачено відновлення державних субсидій для здешевлення страхових премій, які були скасовані в 2008 р. Однак, на відміну від попередньої схеми, коли аграрій платив 100% премії, а потім отримував 50% субсидії назад, тепер страхувальник сплачуватиме тільки свою частину платежу. Решту коштів держава перераховуватиме централізовано до

Аграрного страхового пулу. Правда, якщо раніше розмір субсидії встановлювався на рівні 50% премії, то тепер в держбюджеті встановлюватиметься її граничний розмір.

2. У рамках програми державної підтримки страхування сільськогосподарської продукції страхові компанії використовують тільки стандартні договори страхування.

3. Право страхувати сільськогосподарську продукцію мають сільськогосподарські товаровиробники, що здійснюють свою діяльність на території України та відповідають визначеним Кабінетом Міністрів України критеріям (крім нерезидентів).

4. Регламентовані і вимоги до врегулювання страхового випадку – страхувальник впродовж трьох діб повинен заявити про страховий випадок до страхової компанії. Впродовж 2 робочих днів страховик повинен оглянути місце події і скласти страховий акт, а ще впродовж 14 – здійснити страхову виплату.

5. Страховики, які здійснюють страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою зобов'язані увійти до Аграрного страхового пулу.

Аграрний страховий пул забезпечує координацію діяльності страховиків із страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою.[3]

На основі дослідження роботи страхового ринку можна побачити, що із понад чотирьохсот страхових компаній, які працювали в 2011 році на українському страховому ринку, тільки 15 надавали послуги з агрострахування, в 2010 році відповідні послуги надавали 13 компаній, а в 2009 році – 17 компаній. Тобто, можна побачити, що ринок агрострахування працює відносно стабільно, адже зміни в кількості компаній незначні та найбільша частка ринку належить відомим страховим компаніям.

Проаналізувавши статистичні дані наведені у аналітичній записці «Ринок агрострахування в Україні у 2011 році» [4], можна виділити три групи страхових компаній. Компанії були згруповані за показником кількості

укладених договорів. (рис. 1) Ми вважаємо даний показник важливим, так як він дозволяє оцінити активність страхових компаній (зокрема активність регіональних підрозділів) на ринку. Крім того, страхування як інструмент управління ризиками є більш важливим для середніх і дрібних виробників сільськогосподарської продукції, ніж для великих господарств і агрохолдингів. Відповідно, деяких страховиків, які уклали невелику кількість договорів, але зібрали значні суми премій, ми включили в другу групу компаній.

Рис.1. Групи страхових компаній на ринку агострахування у 2011 році

Для більш повного уявлення роботи ринку агострахування в 2011 році, розглянемо детальніше роботу наведених страхових компаній за найбільш важливими показниками, а саме: кількістю укладених договорів, застрахованою площею, кількістю отриманих страхових премій, та іншими показниками, аналіз наведено в таблиці 1. [4]

З наведених даних можна зробити висновок, що у 2011 році лідером ринку з кількості укладених договорів страхування стала страхова компанія «Провідна». Кількість договорів страхування, укладених з аграріями склало 939 договорів (35% від загальної кількості договорів). Другий показник за цим параметром зафіксований в Українській аграрно-страховій компанії (УАСК). УАСК уклала 621 договір з аграріями (23%). Третю позицію забезпечила страхова компанія «Брокбізнес» з 353 договорами (13%).

**Технічні показники діяльності страхових компаній
з агрострахування за 2011 р.**

Назва компанії	Кількість договорів, од.	Застрахована площа, га	Страхова сума, грн.	Сума страхової премії, грн.	Середня ставка премії, %
АСКО Донбас Північний	21	6,777	14,873,275	355,231	2.39
HDI- страхування	63	25,031	16,194,550	827,330	5.11
ІНГО - Україна	110	79,469	452,672,137	4,504,521	1.00
Українська пожежно-страхова компанія	24	13,699	72,597,864	681,546	0.94
ТАС	94	34,932	120,931,934	2,511,407	2.08
Провідна	939	193,846	947,880,099	35,613,912	3.76
Оранта	226	63,315	97,359,310	4,332,668	4.45
Оранта-Січ	7	3,474	9,233,694	272,645	2.95
PZU - Україна	125	44,310	96,345,731	2,040,980	2.12
Українська аграрно-страхова компанія	621	143,648	1,037,655,782	58,730,314	5.66
Універсальна	5	1,596	1,917,520	121,520	6.34
АСКА	53	12,069	53,659,849	1,902,554	3.55
Брокбізнес	353	85,212	489,176,967	15,915,962	3.25
УНІКА	59	77,639	222,438,594	8,137,760	3.66
Українська екологічна страхова компанія	10	1,320	7,090,753	278,932	3.93
Всього	2710	786,338	3,640,028,059	136,227,282	3.74

СК «Провідна» також застрахувала посіви культур на найбільшій площі – 194 тисячі гектарів (25% від всієї застрахованої площі).

Лідером ринку за показником зібраних премій стала Українська аграрно-страхова компанія – 58,7 млн. грн. При цьому у цієї компанії один з найвищих страхових тарифів - 5,66%, при середньому страховому тарифі – 3,74%.

Висновки. Дослідивши особливості здійснення страхового захисту українських агровиробників у 2011 році зауважимо, що для подальшого розвитку агрострахування в Україні необхідно:

1. Прийняття важливих нормативно-правових актів і відповідних страхових продуктів, що мають враховувати найкращий досвід інших країн. Зараз існує лише закон, і оскільки він є рамковим, то всі особливості субсидованого агрострахування, мають бути прописані у цих документах. А стандартні страхові продукти спрощують як процес агрострахування так і

відносини між страховиками та сільгоспвиробниками, що підвищує довіру один до одного.

2. Створення учасниками ринку агрострахування Аграрного страхового пулу.

3. Прийняття довгострокової програми підтримки агрострахування - мінімум на десять років. Планування бюджету агрострахування на рік - це безвідповідально і безперспективно.

4. Розробка гнучких, доступних за ціною страхових продуктів та підвищення довіри сільськогосподарських товаровиробників до страхових компаній.

5. Розробка системного підходу до страхування агроризиків, який необхідний для підтримки розгортання агрострахування в довгостроковій перспективі.

Література:

1. Самуэльсон П. Экономика. Вводный курс. Т. 1. - 333 с.; Т. 2. - 415 с. [5-е издание] - М.: Алгон, 1994.

2. Луговий М. Держава повертається в агрострахування [Електронний ресурс] / М. Луговий. – Режим доступу: <http://politika.cn.ua/list/ua/news/0/8155.html>

3. Закон України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» від 09.02.2012 р. № 4391-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>

4. Портал про агрострахування та управління ризиками в сільському господарстві [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.agroinsurance.com/ru/analytics?pid=18072>

***Аннотація:** В статті розглянуті особливості страхової захисти аграрного сектора економіки України. Проаналізовано сучасне становище ринку агрострахування, досліджено роботу держави в цій області страхування і визначено перспективи її розвитку.*

***Ключевые слова:** страховая защита, аграрный сектор, риски, убытки.*

***Summary:** The features of insurance defence of agrarian sector of economy of Ukraine are considered in the article. A modern market of agoroinsurance condition is analysed, work of the state is investigational in this area of insurance and the prospects of her development are certain.*

***Keywords:** insurance protection, agriculture, risks, damages.*

УДК 339.747-338.48

*Штембуляк Д.О.,
викладач кафедри бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту
Буслаєва Г.В.,
викладач кафедри бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту
Кусик Н.Л., к.е.н., доцент,
завідувач кафедри бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова*

ОДЕСЬКА ОБЛАСТЬ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ РЕГІОН УКРАЇНИ ДЛЯ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ ТА РЕКРЕАЦІЇ

***Анотація.** В статті розглянуто та проаналізовано соціально-економічний розвиток Одеської області та особливості її географічного розташування, які виступають вирішальними чинниками ефективного розвитку туристичної та рекреаційної сфери в регіоні. Також проведено SWOT-аналіз та встановлено, що Одеська область має значні перспективи розвитку рекреації та туризму.*

***Ключові слова:** туризм, рекреація, регіон, ефективність, конкурентоспроможність, конкурентні переваги регіону, SWOT-аналіз.*

Постановка проблеми. Туризм є однією з найбільш рентабельних галузей, що стабільно розвивається, в світі. Міжнародний туризм став провідною експортною галуззю на планеті (532 млрд. дол. США), випередивши автомобілебудування (525 млрд. дол. США) і хімічну промисловість (503 млрд. дол. США). У такій ситуації ще більшого значення набуває регіональний аспект розвитку рекреації та туризму в Україні.

Проблеми розвитку рекреації і туризму та розвитку областей і міст України є взаємозалежними, тому потребують більш поглибленого вивчення регіональних конкурентних переваг та їх оцінювання. Одеська область є одним з найперспективніших регіонів України для розвитку рекреації та туризму. Основною передумовою становлення Одеської області провідним туристичним та рекреаційним центром в Україні є особливості її соціально-економічного